

12.12.2014

Dnro 3792/2/12

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin

Esittelijä: Esittelijäneuvos Raino Marttunen

AMMATTIURHEILIJOIDEN LYHYT PALVELUSAIKA ON ONGELMALLINEN YHDENVERTAISEN KOHTELUN KANNALTA

1

OMA ALOITE JA KANTELUKIRJOITUS

1.1

Oma aloite

Apulaisoikeusasiamies Jussi Pajuoja totesi Pääesikunnalle 9.10.2012 lähettämässään kirjeessä muun ohella seuraavaa:

Varuskuntatarkastusten yhteydessä käydyissä luottamuksellisissa keskusteluissa ja kanteluissa on noussut toistuvasti esille kysymys varusmiespalvelusajan pituudesta. Varusmiehet ovat olleet tyytymättömiä siihen, että heidät määrätään vasten tahtoaan suorittamaan kuutta kuukautta pidempää varusmiespalvelusta.

Oikeusasiamiehellä on tälläkin hetkellä käsiteltävänä kanteluasia, jossa varusmies on ollut tyytymätön siihen, että hänet on tärkeistä perhesyistä huolimatta määrätty vastoin tahtoaan kuutta kuukautta pidempään palvelukseen. Kantelua koskevassa lausunnossaan Pääesikunta on korostanut, että sosiaaliset ja taloudelliset syyt eivät ole asevelvollisuuslaissa säädettyjä lakiperusteisia syitä lyhyempään palvelukseen. Lausunnon mukaan asevelvollinen ei voi itse valita palvelusaikaansa, vaan kysymyksessä on sotilaskäskyasia.

Tässä tilanteessa erityisesti tiedotusvälineissä kerrotut tiedot ammattiurheilijoiden räätälöidystä asepalveluksesta ovat aiheuttaneet epäoikeudenmukaisuuden tunnetta. Palvelun ajallinen jaksoitus ja palveluksen sisältö määrittyvät varusmiesten mielestä ammattiurheilun ehdoilla. Toisaalta esimerkiksi eräät yrittäjinä toimivat varusmiehet katsovat, että heidät on vastoin tahtoaan määrätty kuutta kuukautta pidempään palvelukseen, mikä vaikeuttaa heidän ammatinharjoittamistaan ja elantonsa hankkimista.

Urheilukouluun voidaan valita kuuden kuukauden miehistökoulutukseen saapumiserää kohti enintään 20–30 ammattiurheilijaa tai heihin rinnastuvaa huippu-urheilijaa. Ohjeen mukaan Urheilukouluun voidaan valita miehistökoulutukseen muun muassa asevelvollisia, jotka ovat ulkomailla asuvia tai urheilevia ammattiurheilijoita tai kotimaassa asuvia esiammatilaisopimuksen tehneitä urheilijoita.

Lähtökohtana palvelusajan määräytymisessä ovat puolustusvoimien tarpeet, jotka viime kädessä ovat ratkaisevia. Asevelvollisuuslaissa, siihen liittyvässä asetuksessa tai niiden perusteluissa ei ole mainintaa kuuden kuukauden miehistökoulutukseen määrättävistä ammattilaisurheilijoista.

Asiasta annetun ohjeen mukaan palvelusajan määräytyminen Urheilukoulussa perustui asevelvollisuuslakiin. Laissa, asetuksessa tai niiden esitöissä ei esiinny vaihtoehtoa, jossa varusmies yksinomaan oman halukkuutensa perusteella voisi tulla määrättyksi lyhyempään palvelukseen. Palvelusajan pituus on viime kädessä sotilaskäskyasia, jonka perusteena ovat puolustusvoimien koulutukselliset ja toiminnalliset tarpeet. Asevelvollisuuslain 36 §:n mukaan varusmiespalveluksen tarkoituksena on kouluttaa ja harjaannuttaa asevelvolliset sotilaallisen

maanpuolustuksen tehtäviin ja siten osaltaan luoda edellytykset sodan ajan varalta tarvittavien joukkokokonaisuuksien tuottamiselle. Sen sijaan varusmiesten henkilökohtaisten taloudellisten ja sosiaalisten syiden ei ole katsottu olevan asevelvollisuuslain mukaisia perusteita lyhyemmälle palvelulle.

Apulaisoikeusasiamies katsoi, että kysymystä ammattiuurheilijoiden räätälöidystä lyhyestä palvelusajasta voitiin pitää yhdenvertaisuusperiaatteen ja voimassa olevan lainsäädännön valossa ongelmallisena. Hän pyysi Pääesikunnalta selvitystä siitä, mikä on miehistökoulutukseen valittavien ammattiuurheilijoiden erityiskohtelun lainsäädännöllinen perusta.

Lisäksi hän pyysi selvityksen siitä, mikä oli ollut Urheilukoulussa vuoden 2011 aikana miehistökoulutuksen suorittaneiden varusmiesten keskimääräinen tosiasiallinen sotilaskoulutukseen käytetty aika vuorokausina. Lisäksi pyydettiin selvittämään, mikä oli vuoden 2011 aikana Urheilukoulussa palveluksensa aloittaneiden, lyhyen palvelusajan ammattiuurheilijoiden ja heihin rinnastettavien varusmiesten yhteismäärä ja keskiarvona heidän sotilaskoulutukseensa käytetyt vuorokaudet henkilöä kohti.

1.2

Kantelukirjoitus

Kantelija arvosteli 15.4.2013 päivätyssä kirjoituksessaan (dnro 1714/4/13) eri ammatinharjoittajien erilaista kohtelua Puolustusvoimissa. Monille Urheilukoulun käyneille ammattiuurheilijoille ei kantelijan mukaan tullut katkosta palkanmaksuunsa samalla tavoin kuin muille työssäkäyville ihmisille. Kantelija viittasi Pääesikunnan apulaisoikeusasiamiehelle 31.1.2013 antamaan selvitykseen, jossa oli listattu urheilijoiden erityisoikeudet osallistua ammattinsa harjoittamiseen.

Kantelijan mukaan puolustusvoimien menettely, jossa suositaan ammattiuurheilijoita, rikkoo Euroopan ihmisoikeussopimuksen 14 artiklaa ja sen 12. lisäpöytäkirjaa. Kantelija viittaa EU:n oikeuskäytäntöön, jonka mukaan urheilijat ovat ammatinharjoittajia siinä missä esimerkiksi lääkärit ja yrittäjät. Kantelijan mukaan menettely on myös perustuslain ja yhdenvertaisuuslain vastaista. Puolustusvoimat mahdollisesti menettelyllään työnteon armeijan aikana yhdelle ryhmälle eli urheilijoille. Menettelyä ei voinut kantelijan mukaan pitää minkään yhdenvertaisuuslain 7 §:ssä säännellyn erityiskohteluun oikeuttavan perusteen mukaisena. Myös monet nuoret kirjailijat, taiteilijat, yritysjohtajat ja yrittäjät voivat kantelijan mukaan olla urheilijoiden tavoin nuorten esikuvia ja esimerkkejä.

2

HANKITTUJEN SELVITYSTEN SISÄLTÖÄ

2.1

Pääesikunnalta oman aloitteen johdosta pyydetyt selvitykset

2.1.1

Hämeen Rykmentin selvitys 7.12.2012

Hämeen Rykmentin selvityksen mukaan Urheilukouluun hakeudutaan vapaaehtoisesti erikoisjoukkohaun kautta. Varusmiehet valitaan palvelukseen erillisten pääsykoekriteerien ja valinta- kokeiden perusteella. Urheilukoulussa aloittaa vuosittain varusmiespalveluksensa tai naisten vapaaehtoisen asepalveluksen kaksi eri aikoina palvelukseen astuvaa saapumiserää.

Hämeen Rykmentin mukaan selvityksessä on huomioitu molempien vuonna 2011 palveluksensa aloittaneiden ja 180 vuorokauden miehistökoulutukseen määrättyjen saapumiserien varusmiesten palvelusaikaa koskevat tiedot.

Vuonna 2011 Urheilukoulun 180 vuorokauden miehistökoulutukseen määrättiin yhteensä 44 varusmiestä. Normaalit Urheilukoulun palvelukseen astumispäivät olivat 6.6.2011 ja 3.10.2011. Yksi varusmies astui palvelukseen muista poikkeavana aikana.

Urheilukoulun sotilaskoulutuksen ja urheiluvalmennuksen läpiviennissä päivät ovat lähtökohtaisesti joko sotilaskoulutuspäiviä tai valmennuspäiviä. Urheiluvalmennuspäivinä koulutetaan myös sotilaskoulutukseen kuuluvia asioita, vaikka päivä ei ole varsinaisesti sotilaskoulutuspäivä. Urheilukoulun varusmiesten urheilukomennuspäiville sisältyy myös sotilas- ja valmennuskoulutukseen liittyviä etäopiskelutehtäviä ja kokeisiin valmistautumistehtäviä.

Vuonna 2011 Urheilukoulun miehistökoulutuksen aloittaneiden varusmiesten tosiasialliseen sotilaskoulutukseen käytetty aika on keskiarvona 66 vuorokautta. 180 vuorokauden sisältyy lisäksi viikonloppuvapaita 40 vuorokautta, henkilökohtaisia lomapäiviä kuusi vuorokautta, kuntoisuuslomia kaksi vuorokautta, juhlatomia yksi vuorokausi, urheiluvalmennuspäiviä 24 vuorokautta ja urheilukomennusvuorokausia 41 vuorokautta.

Urheilukoulu toteutti vuonna 2011 sille käsketyt koulutustehtävät ja joukkotuotantovelvoitteet miehistökoulutuksen osalta. Pääesikunnan ohje määrittää perusteet ja koulutettavat asiat Urheilukoulun sotilaskoulutukselle ja urheiluvalmennukselle. Urheilukoulussa palvelevien varusmiesten koulutus suunnitellaan ja toteutetaan perusteasiakirjojen sekä maavoimien varusmieskoulutusta sekä jalkaväkikoulutusta ohjaavien normiasiakirjojen mukaisesti.

Urheilukouluun voidaan valita 180 vuorokauden miehistökoulutukseen asevelvollisia, jotka ovat:

- ulkomailla asuvia tai urheilevia ammattilaisurheilijoita
- kotimaassa asuvia esiammattilaisopimuksen tehneitä urheilijoita
- Olympiakomitean nuorisovalmennustukiurheilijoita, jotka valitaan 180 vuorokauden palvelukseen tai he eivät läpäise johtajakoulutukseen vaadittavia kriteerejä
- Opetusministeriön alaisten lajiryhmien nuorisohuippuja, jotka valitaan 180 vuorokauden palvelukseen tai he eivät läpäise johtajakoulutukseen vaadittavia kriteerejä tai
- valintakollegion määrittelemiä poikkeuksellisen menestyneitä urheilijoita, joista neuvotellaan erikseen hakuprosessin aikana

Asevelvollisten palvelusajan pituus määräytyy hänelle annettavan sotilaskoulutuksen perusteella, huomioiden edellä mainitut lisämääreet. Palvelusajan pituudesta päättää joukko-osaston komentaja peruskoulutuskauden aikana. Perussäännös palvelusajan määrittämisestä ja peruuttamisesta sisältyy asevelvollisuuslain 37 - 41 pykälisiin.

2.1.2

Maavoimien Esikunnan lausunto 21.12.2012

Hämeen Rykmentin Urheilukoulu on toteuttanut sinne määrättyjen varusmiesten palveluksen Pääesikunnan henkilöstöosaston ohjeen mukaisesti, jossa on yksityiskohtaisesti määritetty muun muassa palvelusaikojen yleinen jaksottelu ja koulutuskausien tavoitteet, koulutuksen suunnittelun periaatteet, Urheilukouluun hakeminen ja varusmiesten valinta.

Maavoimien Esikunnan lausunnon mukaan Urheilukouluun hakeutuminen tapahtuu vapaaehtoisesti ja sinne hakeudutaan erikoisjoukkohaun kautta. Varusmiehet valitaan palvelukseen erillisten pääsykriteerien ja valintakokeiden perusteella. Tämä perustuu lainsäädännön tasolla asevelvollisuuslain 29 §:n 1 momenttiin, jonka mukaan asevelvollisia voidaan valita koulutettavaksi erikoistehtäviin valintakokeiden perusteella.

Asevelvollisten palvelusaika Urheilukoulussa määräytyy hänelle annettavan sotilaskoulutuksen perusteella ottaen kuitenkin huomioon se, mitä edellä mainitussa Pääesikunnan ohjeessa on todettu 180 vuorokauden miehistökoulutukseen valittavien osalta. Viime kädessä palvelusajasta päättää Hämeen Rykmentin komentaja peruskoulutuskauden aikana asevelvollisuuslain 37–39 §:ssä säädettyjen perusteiden mukaisesti.

2.1.3

Pääesikunnan henkilöstöosaston lausunto 19.12.2012

Pääesikunnan henkilöstöosaston mukaan puolustusvoimien urheilukoulutoiminta käynnistettiin vuonna 1964 presidentti Urho Kekkosen veloitteesta. Urheilukoulutoiminta on ollut yhteiskunnan yleisesti hyväksymä käytäntö siitä lähtien. Toiminnan keskeisenä tavoitteena oli nuorten urheilijoiden urheilu-uran ja kansallisen huippu-urheilun tukeminen, varusmiespalveluksen yhdistäminen tähän tavoitteeseen sekä Suomen kilpailukyvyyn turvaaminen kansainvälisissä arvokilpailuissa. Alun perin urheilukilpailutoimintaan sisältyi aliupseerikoulutuksen ohella myös miehistökoulutus.

Urheilukoulun yhdistämisen ja perustamisen yhteydessä Lahteen 1979 koulutushaaraksi valittiin tiedustelukoulutus. Urheilukoulussa palvelevien varusmiesten palvelusaika oli 12 kuukautta ja heille kaikille annettiin johtajakoulutus. Samalla Urheilukouluun perustettiin reserviupseerien koulutuslinja ja miehistökoulutuksesta luovuttiin.

Huippu-urheilun nopean kansainväistymisen johdosta nuoria urheilijoita on lähtenyt enenevässä määrin luomaan urheilu-uraa ulkomaille ennen lakisääteistä varusmiespalvelusta. Puolustusvoimat ja lajiliitot ovat kannustaneet nuoria urheilijoita suorittamaan varusmiespalvelus ennen siirtymistä ulkomaille. Huippu-urheilun vaatimukset ajankäytön ja valmentautumisen osalta ovat lisäksi lisääntyneet kotimaisten nuorten kärkiurheilijoiden keskuudessa. Toisaalta on myös huomattu, että kaikki Urheilukouluun urheilullisin perustein valitut urheilijat eivät puuttuvien ominaisuuksien vuoksi ole kelpollisia koulutettavaksi johtajiksi ja siten valittaviksi 12 kuukauden palvelukseen. Tällöin kyseiset urheilijat ovat suorittaneet varusmiespalveluksen kuuden tai aiemmin kahdeksan kuukauden miehistökoulutuksen muissa varuskunnissa. Urheilukoulu on myös aina tuottanut joukkotuotantotehtäviinsä liittyen riittävästi johtajakoulutettuja asevelvollisia.

Edellä mainitut seikat johtivat siihen, että miehistökoulutuslinja palautettiin Urheilukouluun vuonna 2005. Samalla nuorten huippu-urheilijoiden tasa-arvoinen asema varusmieskoulutuksen suorittamiseksi miehistö- koulutuksena tuli otettua aiempaa paremmin huomioon.

Urheilukouluun hakeudutaan vapaaehtoisesti. Palvelusajat ovat pää- sääntöisesti 12 kuukauden palvelus sekä 6 kuukauden palvelus. Urheilijoiden varusmiespalvelusaika määrätään sotilaskäskynä peruskoulutuskauden lopulla. Ulkomailta opiskelevien ja kansainväliseen huippu-urheilun kärkeen kuuluvien varusmiesten osalta on perusteltua ottaa huomioon toive lyhyemmästä palvelusajasta, minkä asevelvollisuuslaki myös mahdollistaa. Aiempien kokemusten perusteella kyseisten urheilijoiden kouluttaminen johtajaksi asettaa Urheilukoululle suuria haasteita. Tämän lisäksi osan motivaatio johtajakoulutukseen on varsin alhainen miehistökoulutusta pitemmästä palvelusajasta johtuen. Miehistökoulutukseen määrättävien valintakriteerit on luotu ainoastaan Urheilukouluun hakeutumisen sekä Urheilukoulun sisäisen toiminnan selkeyttämiseksi. Järjestelmästä on tullut urheilujärjestöissä sekä lajiliitoissa yleisesti hyväksytty käytäntö.

Urheilukoulun palvelukseen astumispäivämäärät ovat muihin saapumiseriin (tammi-heinäkuu) nähden eriävät. Urheilukouluun astutaan palvelukseen talvilajien osalta kesäkuussa ja kesälajien osalta loka- kuussa. Eriävät ajat johtuvat valmennuksen ja sotilaskoulutuksen yhdistämisestä siten, että sotilaskoulutuspäiviä saadaan urheilijoille mahdollisimman paljon niin sanotun peruskuntokauden aikana. Yksittäinen asevelvollinen voidaan myös erityisestä syystä määrätä palvelukseen muuna kuin asevelvollisuuslaissa tarkoitettuna päivänä.

Henkilöstöosaston lausunnon mukaan huippu-urheilijoiden asema nuorison esikuvina ja esimerkkeinä antaa perusteet yhdenvertaisuuslaissa mainitulle positiiviselle erikoiskohtelulle palvelusajan määräytymisessä. Urheilukoulun olemassaolo edellyttää järjestelmän kehittämistä palvelemaan yhä paremmin valtiovallan aikanaan antamaa tehtävää sekä suomalaisen huippu-urheilun kilpailukyvyyn turvaamiseen. Tässä mielessä vertailu muihin varusmiehiin tai heidän oikeuksiinsa ei ole perusteltua.

Nykyisellä järjestelyllä saadaan motivoituneita huippu-urheilijoita suorittamaan asevelvollisuuslain edellyttämä varusmiespalvelus ja siten tukemaan yleistä asevelvollisuutta sekä maanpuolustustahtoa kansalaisten keskuudessa. Huippu-urheilijoiden myötä asevelvollisuuden ja puolustusvoimien julkisuuskuva on saanut myönteistä palautetta.

2.1.4

Pääesikunnan lausunto 31.1.2013

Varusmieskoulutuksen yleisenä päämääränä on tuottaa reserviin suorituskykyisiä joukkoja ja erikoishenkilöstöä sekä varmistaa yksilön ja joukon tarvitsema osaaminen sekä toimintakyky poikkeusoloissa. Asevelvollisuuslain (1438/2007) 36 §:n mukaan varusmiespalveluksen aikana asevelvolliset koulutetaan ja harjaannutetaan sotilaallisen maanpuolustuksen tehtäviin ja siten osaltaan luodaan edellytykset sodan ajan varalta tarvittavien joukkokokonaisuuksien tuottamiselle.

Asevelvollisuuslain 28 §:n mukaan asevelvollinen määrätään aloittamaan varusmiespalvelus yleisenä tai erityisenä palveluksen aloittamispäivänä. Lisäksi asevelvollinen voidaan erityisestä syystä määrätä palvelukseen muuna kuin 28 §:n 1 momentissa tarkoitettuna päivänä.

Asevelvollisen palvelusajan pituus määräytyy hänelle annettavan sotilaskoulutuksen perusteella. Palvelusajan pituudesta päättää joukko- osaston komentaja peruskoulutuskauden aikana. Asevelvollisuuslain 29 §:n mukaan asevelvollisia voidaan valita koulutettavaksi laskuvarjo- jääkäriksi, sukeltajaksi, sotilassoittajaksi, ilmavoimien tehtäviin, kansainvälisen valmiusjoukon tehtäviin tai muihin erikoistehtäviin valintakokeiden perusteella. Valintakokeeseen kutsutaan koulutukseen vapaaehtoisesti hakeutunut asevelvollinen, joka täyttää koulutukseen hakeutuvalla asetetut vaatimukset.

Lain 38 §:ssä on säännös koulutukseen määräämisestä. Sen mukaan varusmies, joka soveltuvuuskokeissa ja palvelustehtävissä on osoittanut johtamistaitoa ja soveltuvuutta aliupseerin tai upseerin tehtävään ja jolla on tarpeelliset tiedot ja taidot, voidaan määrätä koulutettavaksi ali- upseeriksi tai upseeriksi reserviin.

Urheilukoulussa, kuten muissakin joukkoyksiköissä palvelevan asevelvollisen palvelusajan pituus määräytyy hänelle annettavan sotilaskoulutuksen perusteella. Palvelusajan pituudesta päättää joukko-osaston komentaja peruskoulutuskauden aikana. Vaikka tavoitteena on, että Urheilukoulun varusmiehet palvelevat 362 päivää, eivät kaikki täytä asevelvollisuuslain 38 §:ssä säädettyjä pidemmän koulutusajan edellytyksiä.

2.2

Puolustusministeriön toimittamat selvitykset

Apulaisoikeusasiamies pyysi 28.2.2014 puolustusministeriöltä selvityksen kantelijan 15.4.2013 päivätyn kantelun kirjoituksen johdosta sekä lausunnon Urheilukoulun toiminnan järjestämisestä Hämeen Rykmentin lakkauttamisen 31.12.2014 jälkeen.

Puolustusministeriö esitti, että Pääesikunnalta pyydettyssä selvityksessä tuotaisiin esille ne käytännön menettelytavat, joita toteuttamalla asepalvelus kyetään järjestämään siten, että siitä aiheutuu mahdollisimman vähän haittaa asevelvollisen muun kuin urheilijan ammatin harjoittamiselle. Näillä menettelytavoilla tarkoitetaan esimerkiksi:

- palvelukseen astumisen ajankohdan määräytymisen perusteita,
- palvelukseen astumisen ajankohdan siirtämisen perusteita,
- loma- ja vapaa-ajan järjestelyjä asepalveluksen aikana,
- palvelusajan määräytymisessä huomioon otettavat tekijät sekä asevelvollisen oman halukkuuden merkitys ja toteutuminen.

2.2.1

Maavoimien esikunnan lausunto 28.3.2014

Hämeen Rykmentti lakkautetaan 31.12.2014. Siihen asti rykmentin alaisuudessa toimiva Urheilukoulu liitetään 1.1.2015 alkaen Kaartin jääkärirykmentin joukkoyksiköksi. Urheilukoulun toiminnot siirtyvät vuoden 2014 aikana kahdessa vaiheessa Santahaminaan ja osin Kajaaniin.

Yleisenä periaatteena on määrätä asevelvolliset palvelukseen kotipaikkansa lähellä sijaitseviin joukko- osastoihin halumanaan ajankohtana. Tavoitteena on myös määrätä asevelvolliset sellaiseen joukko-osastoon, jossa on tehtäviä, jotka parhaiten vastaavat asevelvollisten koulupohjaa, ammattia, tulevaisuuden suunnitelmia, taitoja ja harrastuksia.

Palvelukseen määräämisessä otetaan huomioon puolustusvoimien tarpeen (kiintiöt) lisäksi asevelvollisen palveluskelpoisuus, äidinkieli, kutsunanalaisen perusteltu toivomus; ml. sosiaaliset asiat ja elämäntilanne sekä asuinpaikka, ammatti, siviilikoulutus, harrastukset, rikosrekisteri- ja poliisitiedot.

Kutsunnan ja palveluksen aloittamisen välisenä aikana palveluksen aloittamisajankohtaa voidaan asevelvollisen hakemuksesta muuttaa, jos se on asevelvolliselle erittäin tarpeellista ammattiin valmistumisen, opiskelun tai taloudellisten asioiden järjestämisen vuoksi. Tiettyä joustavuutta erityisesti asevelvollisen näkökulmasta tuo se, että palveluksen aloittamisaikaa voidaan lisäksi muuttaa muusta erityisestä henkilökohtaisesta syystä, esimerkiksi sen vuoksi, että palvelukseen määrätty asevelvollinen on elinkeinonharjoittaja tai yksinhuoltaja. Palveluksen aloittamisajan muuttaminen on edellä mainituilla perusteilla mahdollista myös silloin, kun asevelvollinen on jo aloittanut palveluksen, mutta hänellä on tarve siirtää palvelusta myöhemmäksi.

Varusmiehen palvelus-, vapaa-aika ja lomajärjestelyjä koskevan Pääesikunnan henkilöstöosaston normin perusteella joukko-osastot laativat omat tarkentavat ohjeensa, jotta joukko-osaston sisällä käytännöt ovat yhdenmukaiset myös siltä osin kuin ne on jätetty joukko-osaston komentajan harkinnan mukaisesti päätettäväksi ottaen huomioon kunkin joukon erityispiirteet. Varusmiesten vapaa-aikaa ja lomaa koskevan joukko-osaston sisäisen käytännön on oltava yhdenmukainen ja mahdollisten erojen on perustuttava palveluksen kannalta hyväksyttäviin perusteisiin. Varusmiehille on taattava yhdenvertainen kohtelu palvelusjärjestelyissä ja lomaa, vapaita ja vapaa-aikaa koskevissa käytännöissä.

Asevelvollisuuslain 43 §:n mukaan varusmiespalveluksessa oleva henkilö ei saa harjoittaa elinkeinoa tai ammattia tai ottaa toimittakseen kunnallista tai muuta julkista tehtävää ilman joukko-osaston komentajan antamaa lupaa, jos toiminta edellyttää muun kuin vapaa-ajan käyttämistä tai se muutoin voi merkittävästi haitata palvelustehtävien asianmukaista suorittamista. Tämä säännös tulee ottaa myös huomioon suoritettaessa edellä mainittua harkintaa.

Onnistuneet varusmiesten koulutusvalinnat ovat perusedellytys tehokkaalle sodan ajan joukkojen kouluttamiselle. Koulutusvalintojen perustelu ja huolellinen toteuttaminen vaikuttavat aina selkeästi varusmiesten palvelusmotivaatioon. Kaikissa valinnoissa pyritään ottamaan huomioon koulutettavan halukkuus ja aikaisempi koulutustausta. Joukko-osaston komentaja päättää joukkoyksikön komentajan esityksen mukaisesti joukko-osastonsa varusmiesten palvelusajat ja niihin liittyvät koulutusvalinnat. Päätös perustuu lainsäädäntöön ja kulloisiinkin joukkotuotantotarpeisiin. Nämä perusteet selvitetään varusmiehille perusyksikön päällikön toimenpitein peruskoulutuskaudella, jolloin varusmiesten koulutusvalinnat pääosin tehdään.

Hämeen Rykmentissä asevelvollisen oma halukkuus ja toivomus otetaan aina huomioon koulutusvalintoja tehtäessä. Koulutusvalintoihin liittyvissä haastatteluissa selvitetään henkilön oman halukkuuden lisäksi myös asevelvollisen kokonaistilanne (perhesuhteet, sosiaalinen ja taloudellinen tilanne sekä opiskeluun ja ammattiin ja sen harjoittamiseen liittyvät seikat). Hämeen rykmentin lausunnossa on lopuksi todettu, että suoritettujen kyselyjen perusteella Hämeen rykmentissä palvelleet varusmiehet ovat olleet erittäin tyytyväisiä koulutusvalinnoissa ja palvelusajan pituudesta tehtyihin päätöksiin.

Maavoimien Esikunnan mukaan selvitettävänä olleissa varusmiespalveluksen suorittamiseen liittyvissä tilanteissa asevelvollisen henkilöön liittyvät seikat, yhtenä osana niistä ammatillinen tausta, pyritään mahdollisuuksien mukaan ottamaan huomioon palvelusjärjestelyissä.

2.2.2

Pääesikunnan lausunto 7.4.2014

Pääesikunnan ohje 29.1.2013 määrittää perusteet ja koulutettavat asiat Urheilukoulun sotilaskoulutukselle ja urheiluvalmennukselle. Urheilukoulussa palvelevien varusmiesten koulutus suunnitellaan ja toteutetaan perusteasiakirjojen sekä maavoimien varusmieskoulutusta sekä jalkaväkikoulutusta ohjaavien normiasiakirjojen mukaisesti.

Palveluksen aloittamisajankohdan määräytymisessä noudatetaan Maavoimien Esikunnan normissa annettuja ohjeita. Kutsunnoissa palveluksen aloittamisajankohdan päättää kutsuntalautakunta. Päätöksessään lautakunta huomioi kutsunanalaisen kyselylomakkeessa (kyselylomake palvelusta ja terveydentilan tutkimista varten) henkilökohtaisessa kuulemisessa esille tuotuja palvelukseen määräämiseen vaikuttavia tekijöitä.

Päätöksen aloittamisajankohdan muuttamisesta tekee aluetoimisto asevelvollisen hakemuksen perusteella. Palveluksen aloittamisen ajankohdan muutosta voi hakea ennen palveluksen aloittamista tai palveluksen aikana. Aluetoimisto käsittelee jokaisen hakemuksen yksilökohtaisesti ja voi muuttaa aloittamisajankohtaa, jos se on asevelvolliselle erittäin tarpeellista ammattiin valmistumisen vuoksi, opiskelun vuoksi, taloudellisten asioiden järjestämisen vuoksi tai muun erityisen henkilökohtaisen syyn vuoksi.

Puolustusvoimien valmennus- ja kilpailutoimintaa koskevan normin mukaan ne hallintoyksiköt, joiden valmentautuminen tähtää menestymiseen puolustushaaran ja sotilaiden Suomen mestaruuskilpailuissa, voivat käyttää nimetyn valmennusryhmän valmentautumiseen palvelusaikaa. Palvelusaikaa ei tulisi käyttää enempää kuin 8 - 10 tuntia viikossa. Palvelusajan valmennus on tarkoitettu ensisijaisesti varusmiehille sekä yleisessä sarjassa kilpailevalle henkilökunnalle.

Hämeen Rykmentin ainoassa muuta kuin erikoiskoulutusta antavassa perusyksikössä palveleville ammattia harjoittaville asevelvollisille on perustelluista esityksistä myönnetty vapaata muista palvelustehtävistä elinkeinonsa harjoittamiseen (esim. maatalous- ja muut yrittäjät), mikäli asevelvollisen läsnäolo on ollut ammatinharjoittamisen kannalta välttämätöntä. Tämä järjestely on perusyksikössä koettu yhdenvertaista kohtelua edistäväksi, vaikka se ei olekaan normiohjauksen mukaista.

Asevelvollisen oma toivomus otetaan aina huomioon koulutusvalintoja tehtäessä. Koulutusvalintoihin liittyvissä haastatteluissa kartoitetaan oman halukkuuden lisäksi myös asevelvollisen kokonaistilanne (perhesuhteet, sosiaalinen ja taloudellinen tilanne, opiskeluun ja ammattiin ensimmäinen ammatinharjoittamiseen liittyvät seikat).

Pääesikunnan mukaan varusmiehet ovat suoritettujen kyselyjen perusteella olleet erittäin tyytyväisiä koulutusvalinnoista ja palveluksen pituudesta tehtyihin päätöksiin.

2.2.3

Puolustusministeriön lausunto 8.5.2014

Ministeriö pyysi Pääesikuntaa tarkastelemaan erityisesti tekijöitä, jotka vaikuttavat ammatinharjoittamisen mahdollisuuksiin liittyen asepalvelukseen määrittämiseen sekä asepalveluksen aikana. Puolustusministeriön mielestä Pääesikunnan selvitys osoittaa, että asevelvollisten perustellut henkilökohtaiset syyt ja toiveet otetaan yhdenvertaisesti huomioon.

Puolustusministeriö pitää tarpeellisena kiinnittää huomiota siihen, että ammattuurheilijat ovat käytännössä edustamiensa seurojen työntekijöitä, joiden asema on sidoksissa työntekijän fyysisen suorituskyvyn ja osaamisen yllä pysymiseen. Ammattuurheilijan tulonmuodostuksen jatkuvuudella ei ole lain tuomaa turvaa, jos tulot ovat ennen palvelusta perustuneet kilpailupalkkioihin tai lajiliittojen tai tukijoiden maksamiin suoritusperusteisiin tukiin. Jotta ammattuurheilijat olisivat muihin asevelvollisiin nähden yhdenvertaisessa asemassa suhteessa työsuhteen jatkumisen turvaan, puolustusministeriö katsoo, että on perusteltua järjestää ammattuurheilijoiden palvelus siten, että siitä aiheutuvat haitat työkyvylle jäävät mahdollisimman pieniksi.

Puolustusministeriön mielestä ammatinharjoittajina ja yrittäjinä toimivat asevelvolliset voidaan toiminnan jatkumisen turvan kannalta joissain tapauksissa rinnastaa ammattuurheilijoihin. Laki ei turvaa heidänkään toimintansa jatkuvuutta eikä tulonmuodostusta palveluksen jälkeen. Erityinen fyysisen suorituskyvyn vaatimus tai asema esikuvana eivät välttämättä ole riittävä peruste ammattuurheilijoiden muista asevelvollisista poikkeaville palvelusjärjestelyille. Esimerkiksi esiintyviä taiteilijoita voidaan pitää urheilijan tavoin nuorten esikuvina ja myös muusikot ja tanssijat voivat joutua harjoittelemaan päivittäin tuntien ajan ylläpitääkseen ja kehittääkseen osaamistaan.

Puolustusministeriön mielestä ammattuurheilijoiden asepalvelusta koskevia järjestelyjä voidaan perustella myös sillä, että ammattuurheilijan työkyvyn ylläpidolla, valmentautumisen mahdollistamisella sekä kilpailuihin valmistautumisella ja osallistumisella on vaikutuksia laajalti urheilijan itsensä ja hänen lähipiirinsä ulkopuolisille henkilöille, muille ammattuurheilijoille sekä organisaatioille. Suomessa ammattuurheilijoiden kokonaismäärä on pieni, mutta heidän edustamansa lajikirjo on laaja. Yksittäisen ammattuurheilijan menestyksellä ja huomioarvolla on suuri merkitys lajiliiton saamaan taloudelliseen tukeen ja lajin valtakunnallisiin harrastusmahdollisuuksiin. Etenkin kamppailulajeissa maakohtaisten olympiapaikkojen saavuttaminen perustuu urheilijoiden menestykseen koko neljän vuoden olympiadin aikana järjestettävissä ranking-kilpailuissa. Toisaalta alati laajeneva monikulttuurisuus ja vuorovaikutussuhteiden kompleksisuus merkitsevät mahdollisesti sitäkin, että valtakunnallista merkittävyyttä voi olla muillakin ammatinharjoittajilla, mutta Olympiakomitean ja lajiliittojen kaltaisten etujärjestöjen puuttuessa heidän asemaansa ei ole kiinnitetty samalla tavalla huomiota kuin urheilijoiden asemaan.

Puolustusministeriön tietoon ei ole toistaiseksi tuotu tapauksia, joissa muiden ammatinharjoittajien perustellut esitykset palveluksen järjestämisestä olisi jätetty huomioimatta ja sen perusteella asevelvolliselta olisi jäänyt saamatta etuisuuksia tai hänelle olisi syntynyt taloudellista tappiota. Puolustusministeriöllä ei myöskään ole käytössään tietoja, miten asepalvelus vaikuttaa ammattiurheilijoiden saamiin etuisuuksiin, kuten valmennustukiin tai taloudelliseen tappioon, kuten kilpailupalkkioihin. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, etteivät palvelusjärjestelyjen erot voisi mahdollisesti aiheuttaa ammattiurheilijoiden ja muiden ammatinharjoittajien välille eroja suhteessa etuisuuksien saamiseen, taloudelliseen tappioon ja vastaaviin.

Puolustusministeriö pitää tärkeänä, että muiden ammatinharjoittajien asepalvelus järjestetään siten, että palvelusjärjestelyt turvaavat mahdollisimman hyvin ammatinharjoittamisen jatkuvuuden asepalveluksen jälkeen. Puolustusministeriö edellyttääkin, että Pääesikunta tarkastelee muiden ammatinharjoittajien asemaa ja palveluksen järjestelyjä suhteessa ammattiurheilijoihin. Erityisesti tulisi tarkastella vapaan muusta palveluksesta myöntämisen perusteita ja yhdenmukaista soveltamista joukko-osastoissa.

3

ARVIOINTIA

Omassa aloitteessa ja selvityksissä mainittu palvelusaika on 1.1.2014 lukien lyhentynyt 15 päivällä eli on nyt 165, 255, tai 347 päivää. Lisäksi Urheilukoulun toiminnat ovat siirtyneet tänä vuonna kahdessa vaiheessa Hämeen Rykmentistä Kaartin Jääkärirykmenttiin ja Kainuun Prikaatiin. Varusmiespalvelua koskeviin säännöksiin ja ohjeistukseen ei ole tullut kuitenkaan käsiteltävänä olevaan asiaan vaikuttavia muutoksia.

Omassa aloitteessa pyydettiin selvitystä erityisesti siitä, mikä on lyhimmän palvelusajan miehistökoulutukseen valittavien ammattiurheilijoiden erityiskohtelun lainsäädännöllinen perusta.

Perussäännökset palvelusajan määräytymisestä ja peruuttamisesta sisältyvät asevelvollisuuslain 37–41 §:iin. Lainkohtia täydentävät asevelvollisuudesta annetun asetuksen 7–8 §:t, joissa säädetään reservin upseerin ja aliupseerin koulutuksesta ja miehistön erityistaitoa vaativista ja miehistön vaativimmista erityistehtävistä.

Lähtökohtana palvelusajan määräytymisessä ovat puolustusvoimien tarpeet, jotka viime kädessä ovat ratkaisevia. Asevelvollisuuslakia koskevan hallituksen esityksen mukaan koulutukseen määrättäessä myös asevelvollisen omalla halukkuudella on merkitystä. Siinä tapauksessa, että halukkaita pidempään koulutukseen ei ole riittävästi, siihen voidaan määrätä. Pyrkimyksenä on kuitenkin löytää riittävästi halukkaita, koska halukkuus koulutukseen vaikuttaa myös palvelusmotivaatioon (HE 37/2007 s. 41).

Eduskunnan perustuslakivaliokunta on asevelvollisuuslakia koskevasta hallituksen esityksestä antamassaan lausunnossa (PeVL 9/2007 vp) todennut, että palvelusaikojen erilaisuutta voidaan perustella perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävällä tavalla puolustusvoimien koulutuksellisilla ja toiminnallisilla tarpeilla. Kysymys on siis puolustusvoimien, ei henkilökohtaisista tarpeista. Asevelvollisuuslaissa tai sen perusteluissa ei ole mainintaa kuuden kuukauden miehistökoulutukseen määrättävistä ammattilaisurheilijoista. Laki tai asetus ei muutoinkaan sisällä yksinomaan asevelvollisen tarpeista johtuvia perusteita varusmiespalveluksen pituuden määräytymiselle.

Puolustusministeriön mukaan on perusteltua järjestää ammattiurheilijoiden palvelus siten, että siitä aiheutuvat haitat työkyvylle jäävät mahdollisimman pieniksi. Pääesikunnan henkilöstösosastonkin mukaan on perusteltua ottaa kansainväliseen huippu-urheilun kärkeen kuuluvien varusmiesten osalta huomioon toive lyhyemmästä palvelusajasta, minkä myös asevelvollisuuslaki mahdollistaa.

Oikeusasiamiehellä on ollut aiemmin käsiteltävänä useita urheilijoiden varusmiespalveluksen liittyviä kanteluja. Niihin annetuissa vastauksissa on todettu, ettei Urheilukoulun käytäntöä voida pitää lainvastaisena. Pääsääntöisesti suoritettavan pidemmän varusmiespalveluksen ja sen toteutuksen suhteen ei ole laillisuusvalvonnan näkökulmasta katsottu olevan huomautettavaa. Kysymystä ammattiurheilijoiden lyhyestä palvelusajasta ei sen sijaan ole aiemmissa ratkaisuissa erikseen tarkasteltu.

Asiasta annetun ohjeen mukaan palvelusajan määräytyminen Urheilukoulussa perustuu asevelvollisuuslakiin. Kuten edellä on todettu, laissa, asetuksessa tai niiden esitöissä ei esiinny vaihtoehtoa, jossa varusmies yksinomaan oman halukkuutensa perusteella voisi tulla määräytyksi lyhyempään palvelukseen. Palvelusajan pituus on viime kädessä sotilaskäskyasia, jonka perusteena ovat puolustusvoimien koulutukselliset ja toiminnalliset tarpeet. Asevelvollisuuslain 36 §:n mukaan varusmiespalveluksen tarkoituksena on kouluttaa ja harjaannuttaa asevelvolliset sotilaallisen maanpuolustuksen tehtäviin ja siten osaltaan luoda edellytykset sodan ajan varalta tarvittavien joukkokokonaisuuksien tuottamiselle. Varusmiesten henkilökohtaiset taloudelliset tai muutkaan syyt eivät ole asevelvollisuuslain mukaisia perusteita lyhyemmälle palvelulle.

Pääesikunnan lausunnon 31.1.2013 mukaan palvelusajan pituus määräytyy Urheilukoulussa samalla tavoin kuin muissakin joukkoyksiköissä asevelvolliselle annettavan sotilaskoulutuksen perusteella. Palvelusajan pituudesta päättää joukko-osaston komentaja peruskoulutuskauden aikana. Vaikka tavoitteena on, että Urheilukoulun varusmiehet palvelevat 362 päivää, eivät kaikki Pääesikunnan mukaan täytä asevelvollisuuslain 38 §:ssä säädettyjä pidemmän koulutusajan edellytyksiä.

Ammattiurheilijoidenkin palvelusajan pituuden määrää selvitysten mukaan muodollisesti joukko-osaston komentaja. Käytännössä pelkästään se seikka, että asevelvollinen on tietyn tason ammattiurheilija, on perusteena lyhimmälle palvelusajalle, vaikka ainakin osan heistä voidaan arvioida olevan ominaisuuksiltaan mitä sopivimpia pisintä palvelusaikaa edellyttävään johtajakoulutukseen. Laissa mainittuja Pääesikunnan lausunnon mukaisia pidemmän palvelusajan kriteerejä ei ammattiurheilijoiden kohdalla välttämättä noudateta.

Kanteluasioiden käsittelyn ja tarkastusten yhteydessä on tullut esiin useita tapauksia, joissa varusmiehiä on määrätty vastoin tahtoaan johtajakoulutukseen tai muuhun pidempää palvelusaikaa edellyttävään koulutukseen, vaikka he olivat esittäneet mielestään painavia henkilökohtaisia perusteita lyhyelle palvelusajalle. Nämä syyt ovat usein liittyneet työhön tai ammatinharjoittamiseen. Perusteluna pitemmälle palvelusajalle on ilmoitettu, että asevelvollinen ei voi itse valita palvelusaikaansa, koska kysymyksessä on sotilaskäskyasia.

Kysymystä palvelusajan pituuden määrittämisestä voidaan pitää tärkeänä siitäkin syystä, että kysymys on sotilaskäskystä, johon ei ole muutoksenhakuoikeutta. Palvelusaika vaihtelee 165 päivästä 347 päivään. Sille, että varusmiehen palvelusaika määrätään vastoin hänen tahtoaan yli puolet toisen varusmiehen palvelusaikaa pidemmäksi, tulee olla objektiivisesti arvioiden hyväksyttävät perusteet. Jos jokin ryhmä kuten ammattiurheilijat määrätään aina lyhyempään palvelukseen, tulisi menettelylle olla perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävä peruste.

Pyrkimyksenä tulisi asevelvollisuuslain perustelujen mukaisesti olla, että pidempään palvelukseen löydettäisiin riittävästi halukkaita, koska halukkuus koulutukseen vaikuttaa myös palvelusmotivaatioon. Tarkastusten yhteydessä saatujen tietojen mukaan pidempään palvelukseen vastoin tahtoaan joutuvien määrä vaihtelee eri varuskunnissa ja saapumisierissä. Esimerkiksi Jääkäriprikaatissa viime lokakuussa suorittamani tarkastuksen yhteydessä kerrottiin, ettei käytännössä ketään ollut jouduttu viime aikoina määräämään vastoin tahtoaan pitempään palvelukseen.

Puolustusvoimien varusmieskoulutusta koskevassa ohjeistuksessa korostetaan yhdenvertaisen kohtelun tärkeyttä. Yleisen palvelusohjesäännön kohdan 79 mukaan sotilaille on taattava yhdenvertainen kohtelu palvelusjärjestelyissä ja erityisesti lomina, vapaita ja vapaa-aikaa koskevissa käytännöissä. Tarkastusten yhteydessä saatujen tietojen mukaan myös muiden ammattien harjoittajat saavat kyllä tarvittaessa vapaita ja lomina, mutta se merkitsee usein ylipalvelua. Urheilijoita koskeva ohjeistus mahdollistaa pitkät poissaolot ilman ylipalvelua. Selvityksen mukaan miehistökoulutuksen urheilijoilla oli vuonna 2011 keskimäärin 41 urheilukomennuspäivää.

Eduskunnan puolustusvaliokunta totesi voimassa olevaa asevelvollisuuslakia koskevasta hallituksen esityksestä antamassaan mietinnössä, että yhdenmukaisen palveluksen järjestäminen samassa varuskunnassa palveleville on itsestään selvä lähtökohta puolustusvoimien toiminnassa (PeVM 1/2007 vp). Oleellista on, että yhdenvertainen kohtelu toteutuu myös käytännön palveluksessa eikä vain ohjeistuksessa. Saadun selvityksen mukaan Urheilukoulun 180 päivän miehistökoulutuksen urheilijat olivat vuonna 2011 varsinaisessa sotilaskoulutuksessa 66 päivää. Tämä lienee vähemmän kuin saman palvelusajan muilla varusmiehillä.

Henkilöstöosaston lausunnon mukaan huippu-urheilijoiden asema nuorison esikuvina ja esimerkkeinä antaa perusteet yhdenvertaisuuslaissa mainitulle positiiviselle erityiskohtelulle. Tältä osin totean, ettei kysymyksessä ole yhdenvertaisuuslain tarkoittama tilanne, jossa määräaikaisin suosivin järjestelyin pyritään parantamaan heikommassa asemassa olevien asemaa tosiasiallisen yhdenvertaisuuden toteutumiseksi. Ammattiuurheilijoiden suosiminen tällä perusteella on siten yhdenvertaisuuden kannalta ongelmallista.

Puolustusministeriö on katsonut, ettei ammattiuurheilijoiden muista asevelvollisista poikkeaville palvelusjärjestelyille ole riittäviä perusteita. Esimerkiksi esiintyviä taiteilijoita voidaan pitää urheilijan tavoin nuorten esikuvina ja myös muusikot ja tanssijat voivat joutua harjoittelemaan päivittäin tuntien ajan ylläpitääkseen ja kehittääkseen osaamistaan. Puolustusministeriö onkin perustellusti edellyttänyt, että Pääesikunta tarkastelee muiden ammatinharjoittajien asemaa ja palveluksen järjestelyjä suhteessa ammattiuurheilijoihin. Olen samaa mieltä puolustusministeriön kanssa siitä, että myös monessa muussa ammatissa esimerkiksi taiteen tai tieteen alalla toimivat henkilöt voivat olla esikuvia, joiden motivoitunut varusmiespalvelus voi tukea yleistä asevelvollisuutta ja maanpuolustustahtoa, ja joiden tulonmuodostukselle, uralle tai harjoittelulle palvelus voi aiheuttaa haittaa.

Perustuslain 6 §:n 1 momentin mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Säännös ilmaisee vaatimuksen oikeudellisesta yhdenvertaisuudesta, johon sisältyy mielivallan kieltäminen ja vaatimus samanlaisesta kohtelusta samanlaisissa tapauksissa. Yhdenvertaisuussäännös ei kuitenkaan edellytä kaikkien henkilöiden kaikissa suhteissa samanlaista kohtelua, elleivät asiaan vaikuttavat olosuhteet ole samanlaisia. Yhdenvertaisuusnäkökohdilla on merkitystä sekä myönnettäessä etuja ja oikeuksia että asetettaessa velvollisuuksia. Yleistä yhdenvertaisuussäännöstä täydentää perustuslain 6 §:n 2 momentin sisältämä syrjintäkielto, jonka mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää syytä asettaa eri asemaan säännöksessä mainitun tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Syrjintäsäännös koskee myös toimenpiteitä, jotka välillisesti johtavat syrjivään lopputulokseen. Suosintaa tai jonkin yksilön tai ryhmän asettamista etuoikeutettuun asemaan pidetään perusoikeussäännöksen kieltämänä, jos se asiallisesti merkitsee toisiin kohdistuvaa syrjintää (HE 309/1993 vp, s. 43 – 44.)

Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen käytännön mukaan sallittujen erottelujen sisällön tulee mahdollisimman yksiselitteisesti käydä ilmi suoraan laista, jonka pitää olla riittävän täsmällinen ja tarkkarajainen.

Eduskunnassa on parhaillaan käsiteltävänä hallituksen esitys yhdenvertaisuuslaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 19/2014 vp). Tavoitteena on uudistaa yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolainsäädäntöä tavalla, joka nykyistä paremmin täyttää perustuslain 6 §:n 2 momentin

sisältämän yhdenmukaisen ja laaja-alaisen syrjintäkiellon asettamat vaatimukset. Lakiehdotuksessa ehdotetaan säädettäväksi, että erilainen kohtelu ei olisi syrjintää, jos kohtelu perustuu lakiin ja sillä muutoin on hyväksyttävä tavoite ja keinot tavoitteen saavuttamiseksi ovat oikeasuhtaisia.

Pidän tärkeänä, että asepalvelus järjestetään mahdollisimman yhdenmukaisella ja syrjimättömällä tavalla. Palvelustaan suorittavien henkilöiden erilainen kohtelu saattaa kuitenkin olla sallittua, jos sille on perusoikeuksien kokonaisuuden kannalta esitettävissä hyväksyttävät perusteet. Perustuslakivaliokunnan mukaan puolustusvoimien koulutukselliset ja toiminnalliset tarpeet voivat olla tällainen hyväksyttävä peruste. Käsitykseni mukaan perustusvaliokunnan käytännön valossa ne perustelut, joita saamissani selvityksissä ja lausunnoissa on esitetty ammattiuurheilijoiden erilaiselle kohtelulle, eivät ole perustuslain 6 §:n tarkoittamia hyväksyttäviä perusteita.

Saatan arvioni ammattiuurheilijoiden varusmiespalveluksen järjestelyjen ongelmallisuudesta puolustusministeriön ja Pääesikunnan tietoon. Pyydän puolustusministeriötä ilmoittamaan minulle 29.5.2015 mennessä mihin tämä arvioni on antanut aiheita.